

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ZDRAVJE

Determinante zdravja in neenakosti v zdravju

Tatjana Buzeti
Ministrstvo za zdravje

Ljubljana, 23. 4. 2018

Vsebina

- Determinante zdravja
- Neenakosti v zdravju
- Zmanjševanje neenakosti v zdravju

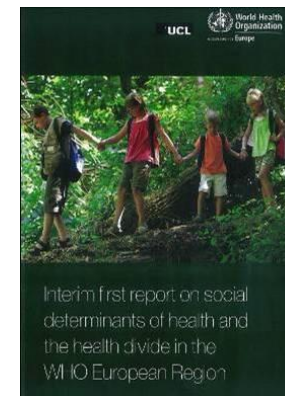
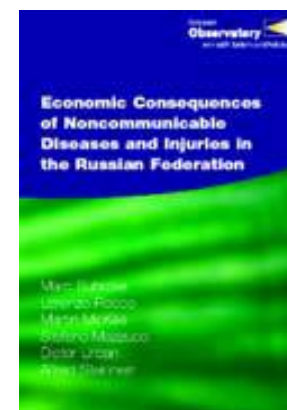
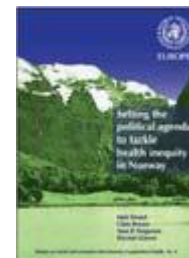
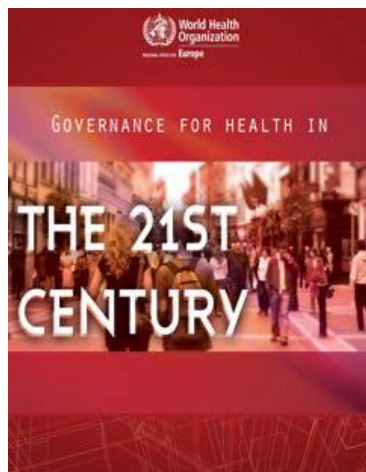
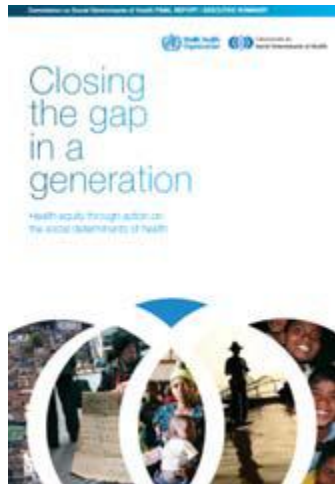
Hitro spreminjajoči se pogoji za zdravje

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ZDRAVJE

Baza dokazov za zdravje

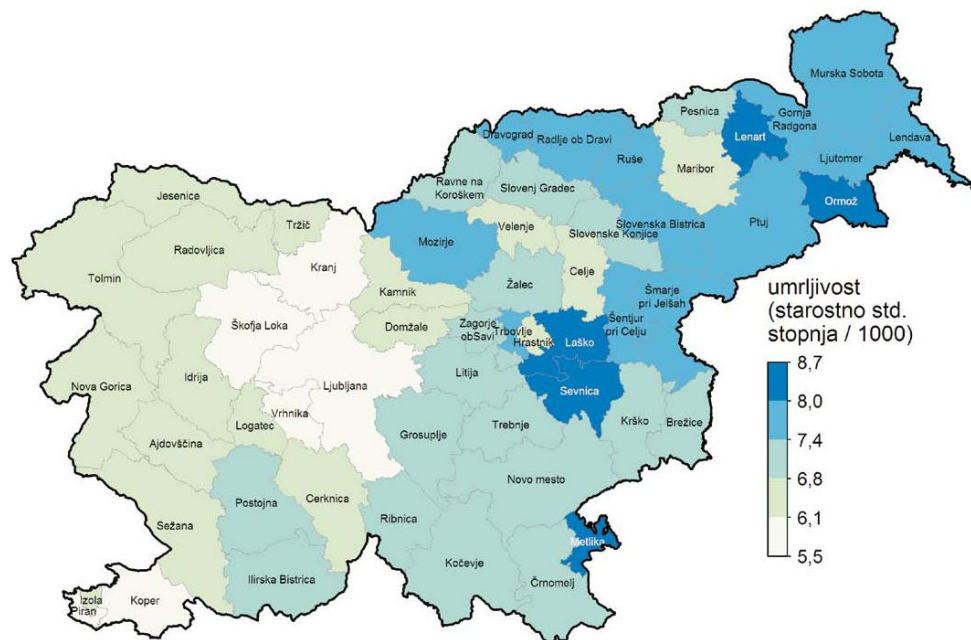

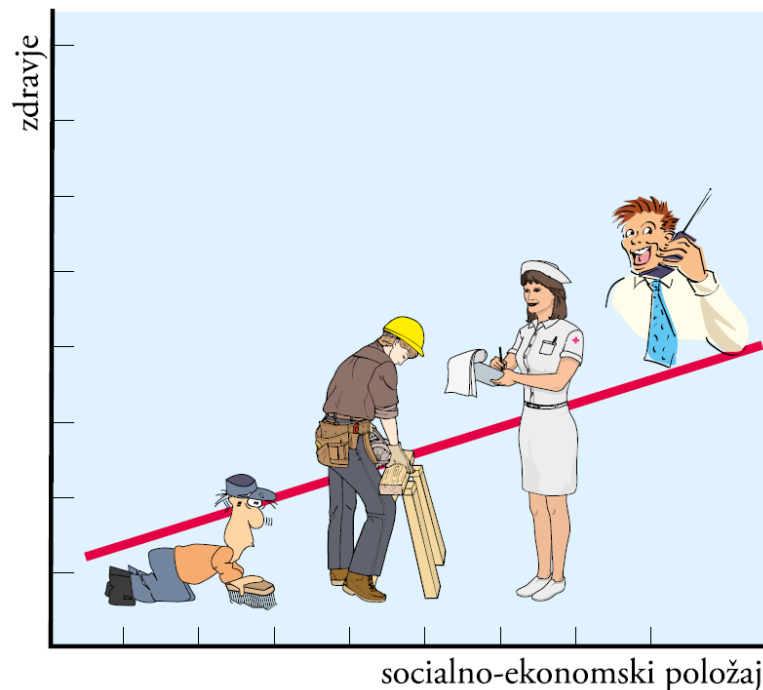
Neenakosti v zdravju

Umrljivost po slovenskih upravnih enotah, 2005–2009.

(Baza umrlih 2005–2009; GURS.)

Socialni gradient v zdravju

Prikazana je starostno standardizirana stopnja umrljivosti na 1000 prebivalcev.

Kaj vpliva na pojav neenakosti v zdravju

- Porazdelitev moči in dostop do drugih virov
- Različna izpostavljenost dejavnikom tveganja
- Ista raven izpostavljenosti dejavnikom tveganja vodi do različnih zdravstvenih posledic
- Vpliv socialno-ekonomskih determinant zdravja v celotnem življenjskem obdobju
- Različne socialno-ekonomske posledice bolezni

- Univerzalna dostopnost do zdravstva
(WHO, SDG)

Slovenija - ključne značilnosti

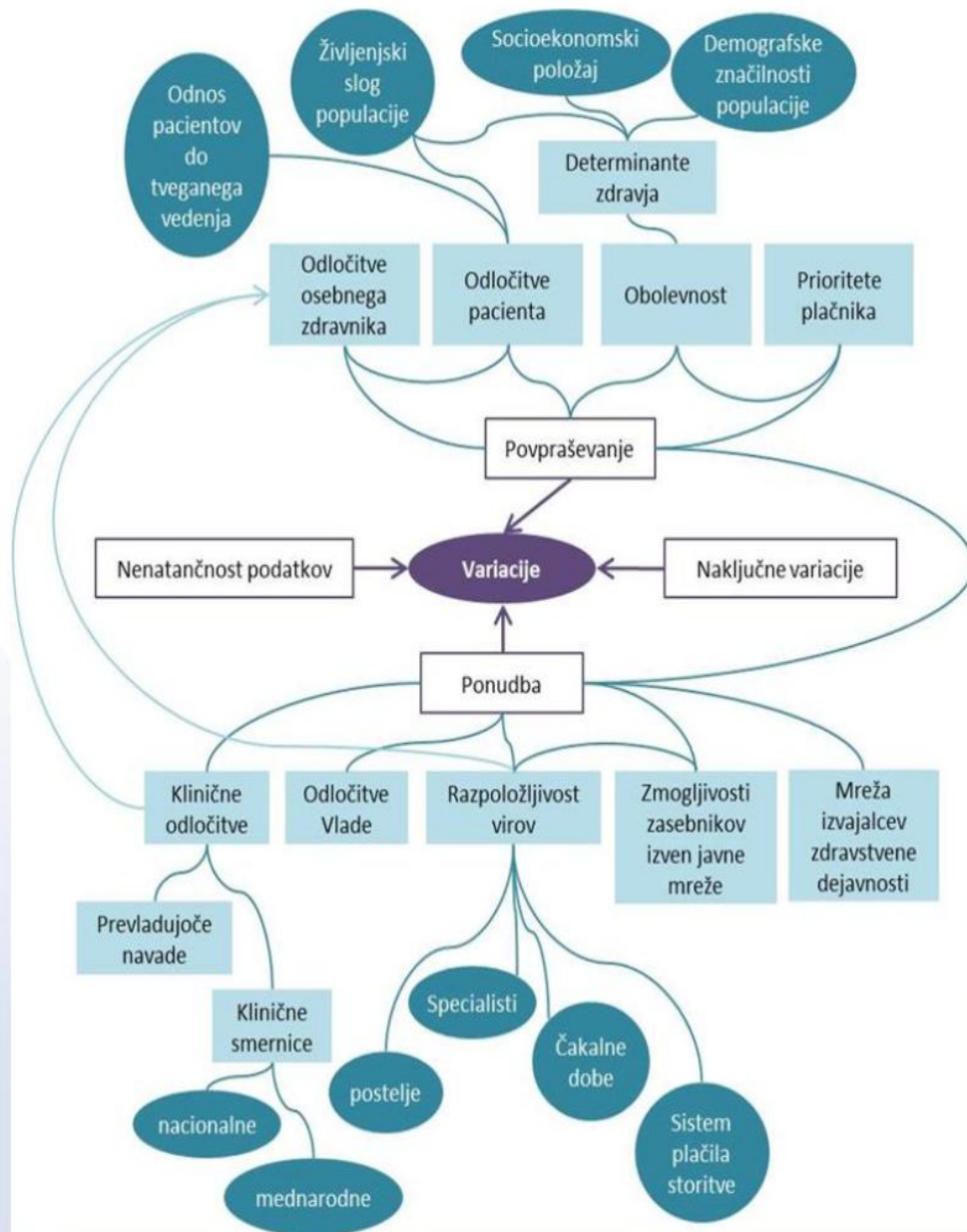
- Univerzalno kritje z obveznim zdravstvenim zavarovanjem
- Splošna pravica in dostopnost primarnega zdravstvenega varstva
- Enakomerna razporeditev drugih izvajalcev zdravstvene dejavnosti po državi
- Izvajanje sistematičnih zdravstveno promocijskih, preventivnih in presejalnih programov
- Zagotavljanje socialne vključenosti in socialne varnosti

(Vir: T. Albreht. Univerzalna dostopnost do zdravstvenega varstva; Posvet ob svetovnem dnevu zdravja 2018)

Vzroki za variacije v zdravstveni oskrbi

Vir: prilagojeno po Appleby J, Raleigh V, Frosini F, Bevan G, HaiYan G, Lyscom T, et al. Variations in health care: the good, the bad and the inexplicable. London: King's Fund; 2011

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ZDRAVJE

Neenakosti v zdravju v Sloveniji

Vir: Neenakosti v zdravju v Sloveniji, IVZ, 2011; dostopno na www.nijz.si

Vir: Neenakosti v zdravju v Sloveniji v času ekonomske krize, NIJZ, 2018 (v tisku)

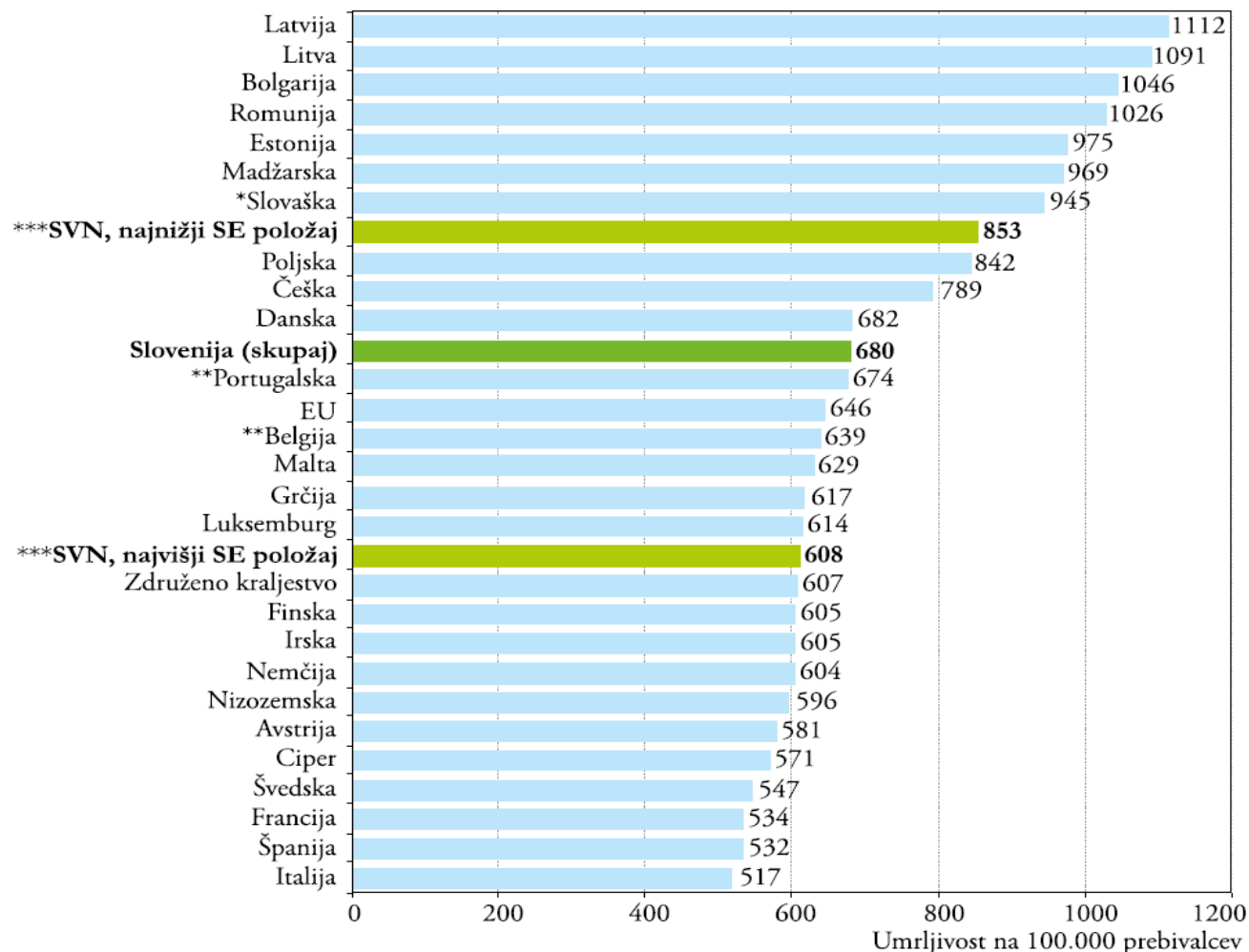
Publikacija Neenakosti v zdravju v Sloveniji

- Inštitut za varovanje zdravja Republike Slovenije
- Statistični urad Republike Slovenije
- Urad za makroekonomske analize in razvoj
- Onkološki inštitut Ljubljana,
- Center za zdravje in razvoj iz Murske Sobote
- Regionalni urad Svetovne zdravstvene organizacije (SZO) za Evropo

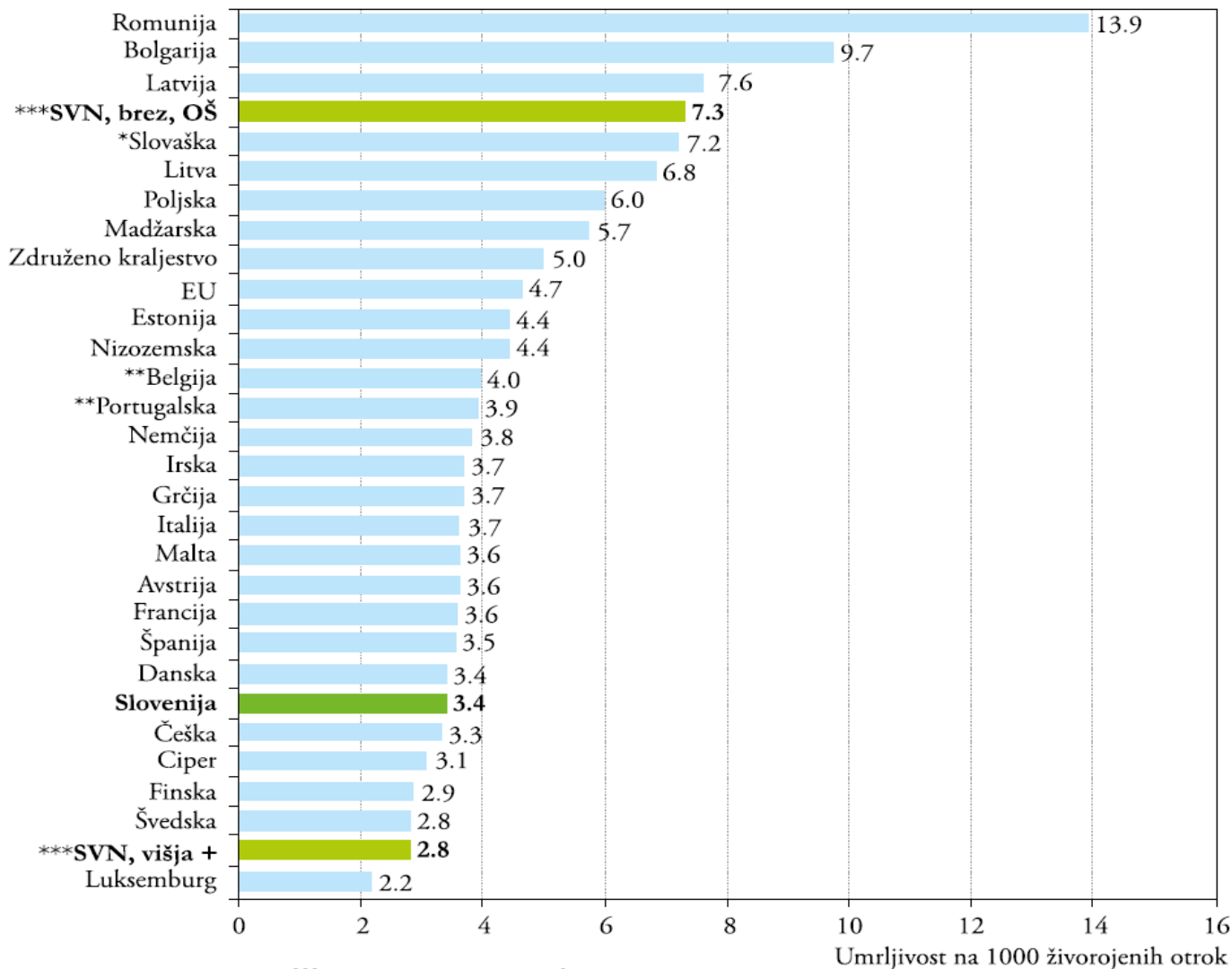
Razlike v zdravju med državami v Evropi

Umrlijivost zaradi vseh vzrokov v EU in Sloveniji, 2006. (WHO, HFA 2010; Baza umrlih 2004–2008)

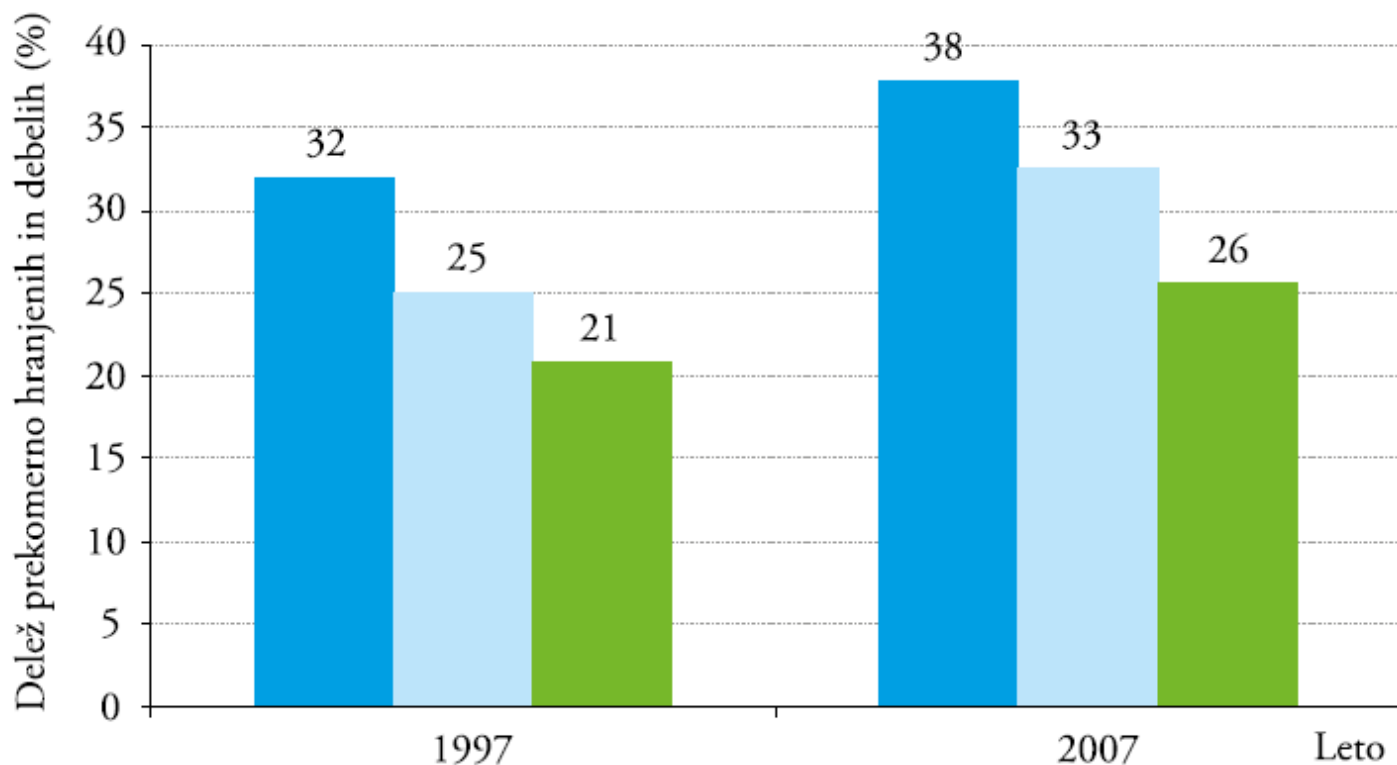
Umrljivost dojenčkov v EU in Sloveniji, 2006

(WHO, HFA 2010; Baza umrlih 2004–2008)

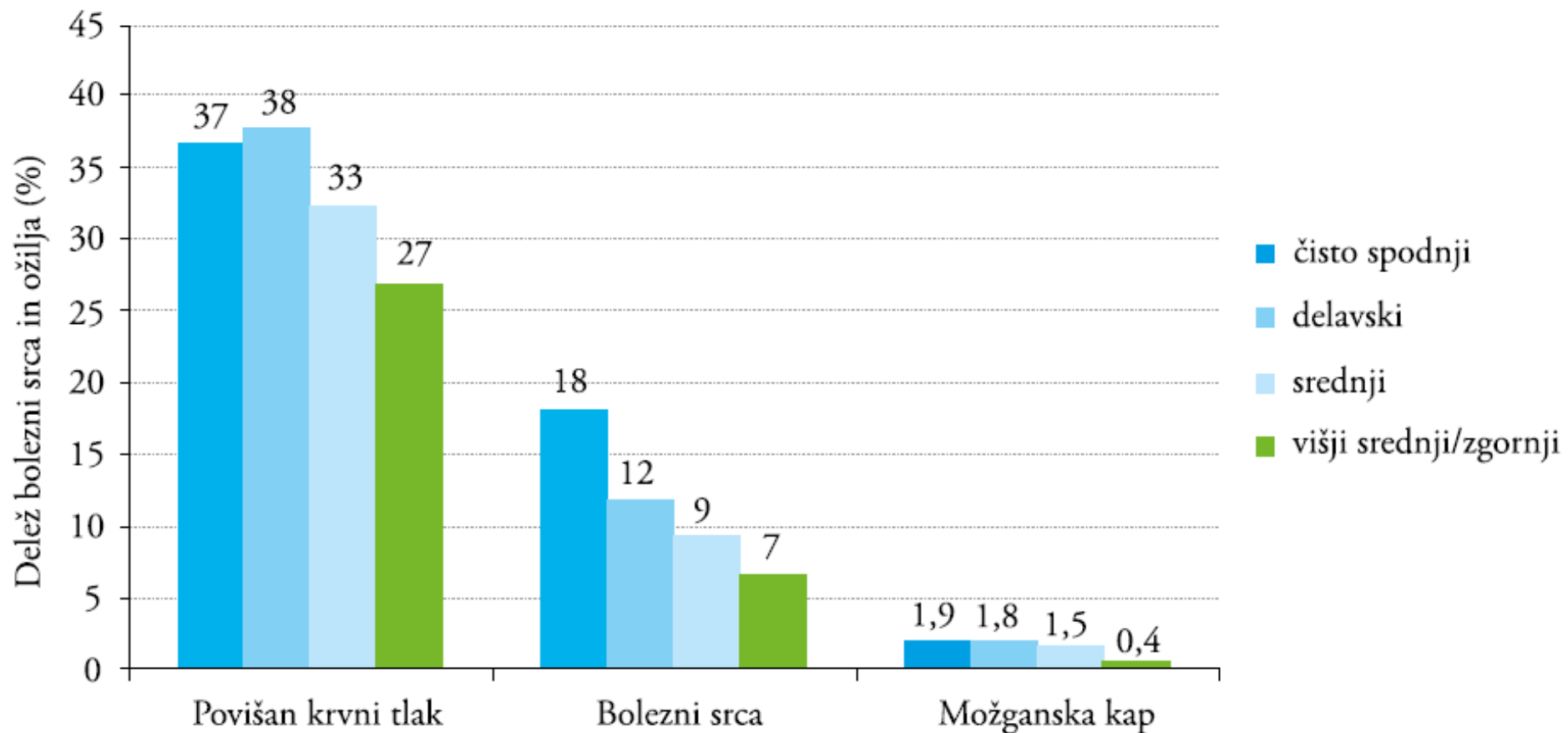

Delež prekomerno hranjenih in debelih glede na socialno-ekonomski položaj, primerjava 1997 in 2007

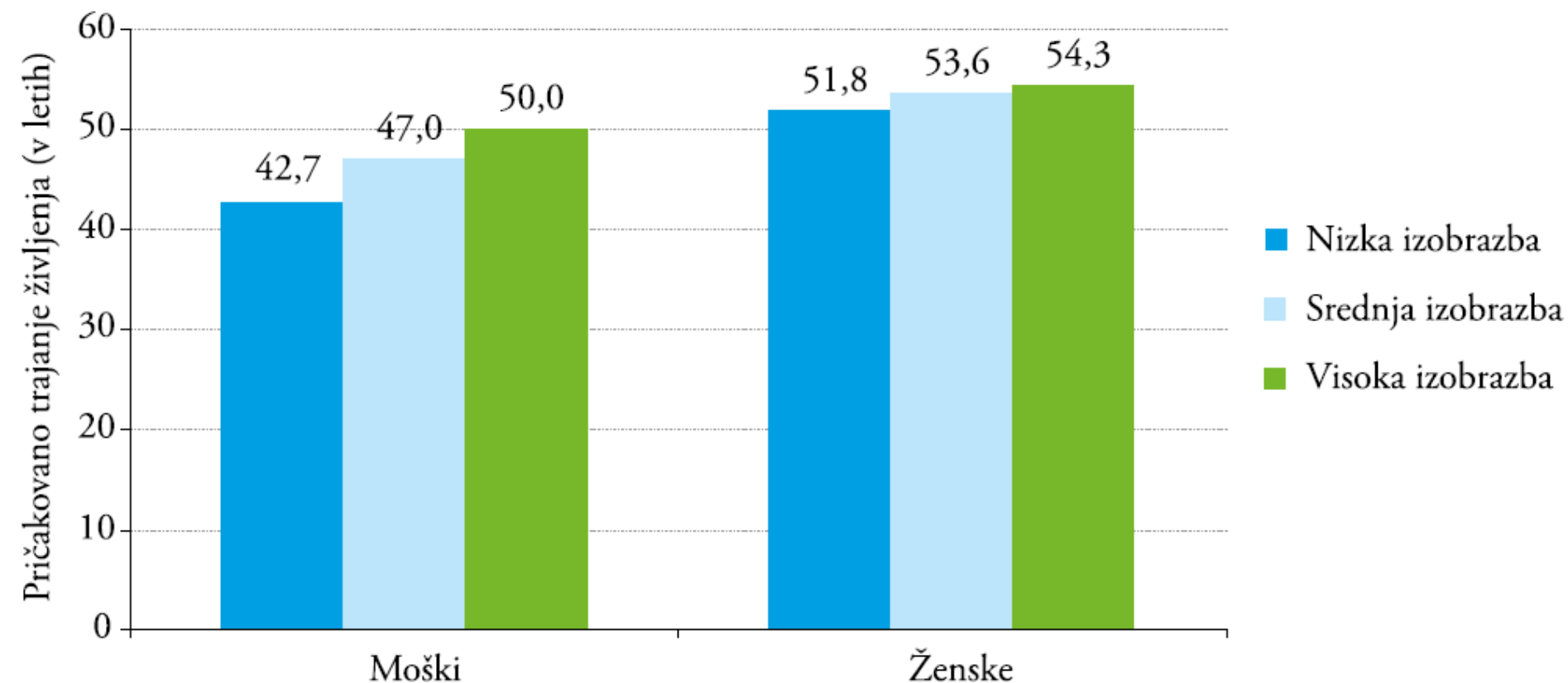

Prevalenca bolezni srca in ožilja v starostni skupini 45-64 let glede na samoocenjen družbeni sloj

Pričakovano trajanje življenja pri starosti 30 let glede na izobrazbo in spol

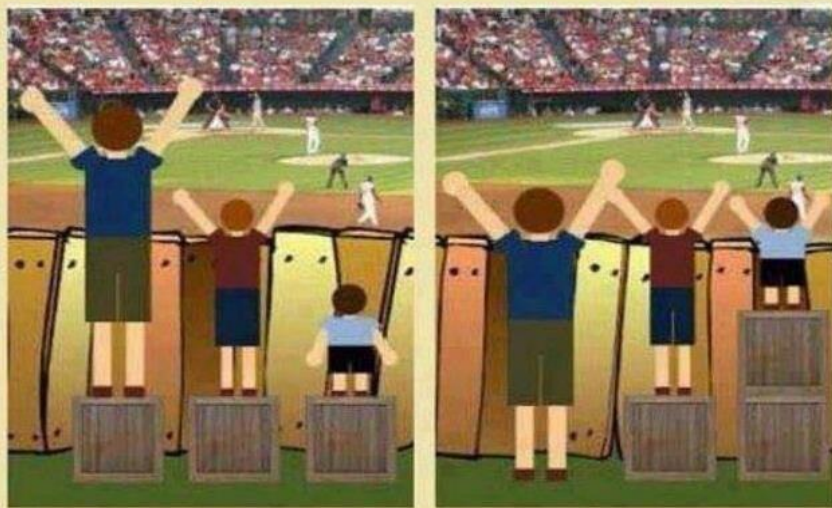

Izzivi

- Zdravje in zmanjševanje neenakosti v strategiji razvoja in drugih razvojnih dokumentih
- Skupni strateški nacionalni okvir za zmanjševanje neenakosti
- Uporaba učinkovitih medsektorskih mehanizmov
- Sistematično spremljanje neenakosti v širšem kontekstu družbenega napredka in blaginje
- Vključevanje v evropske in globalne procese za zmanjševanje neenakosti

Zmanjševanje neenakosti v zdravju je stvar „poštenosti“ in „socialne pravičnosti“.

Equality doesn't mean Justice

This is Equality This is Justice

Vodilna načela pri zagotavljanju enakosti v zdravju:

1. vseživljenjski pristop
2. enakost: načelo proporcionalnega univerzalizma
3. medsektorsko delovanje
4. sodelovanje ciljnih skupin

Vir: P. Truden Dobrin, Projekt Skupaj za zdravje, 2015.

Programi za zmanjševanje neenakosti v zdravju morajo biti univerzalni, bolj ogroženim skupinam pa so namenjeni ukrepi z večjo intenzivnostjo = proporcionalni univerzalizem

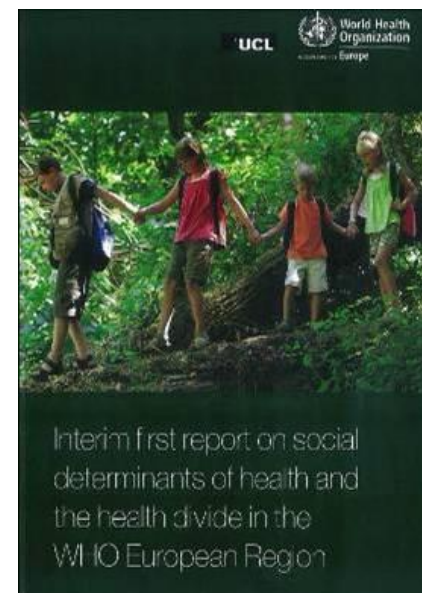
SZO evropski pregled socialnih determinant in neenakosti v zdravju: priporočila za izboljšanje zdravstvene enakosti

Cilji:

- Izboljšanje zdravja celotne populacije
- Hitrejše izboljšanje zdravja tistih z najslabšim zdravjem

Pristopi

- Vseživljenjski pristop
- Vpliv na medgeneracijske procese, ki prispevajo k neenakostim
- Vpliv na strukturne in podporne dejavnike izključenosti
- Razvoj trdoživosti, sposobnosti in prednosti tako posameznikov kot skupnosti

Priporočila za zmanjševanje neenakosti

Za zmanjševanje neenakosti v zdravju bodo potrebne aktivnosti na šestih ključnih področjih:

1. Nuditi vsakemu otroku najboljše možno izhodišče ob začetku življenja.
2. Omogočati vsem otrokom, mladostnikom, odraslim, da dosežejo svoje maksimalne zmožnosti in vplivajo na svoje življenje.
3. Ustvarjati poštene in dobre delovne pogoje za vse.
4. Zagotavljati zdrav življenjski standard za vse.
5. Ustvarjati in razvijati zdrava in trajnostna okolja in skupnosti.
6. Okrepiti vlogo in vpliv preventive v zdravstvu.

(Vir: The Marmot Review, 2010)

Matrika politik za zmanjševanje socialno-ekonomskih neenakosti v zdravju

	Družbene reforme <i>(upstream)</i>	Zmanjševanje tveganja <i>(midstream)</i>	Zmanjševanje posledic <i>(downstream)</i>
Univerzalni ukrepi	javni izobraževalni sistem, davčna politika, politika zaposlovanja itd.	delovno in življenjsko okolje, širši ukrepi na področju življenjskega sloga itd.	zdravstveni sistem
Selektivni ukrepi	socialne podpore itd.	ciljani ukrepi na področju življenjskega sloga itd.	ciljane zdravstvene storitve

(Torgersen in sod. 2005)

Zdravje 2020: Strategija za Evropo

Izboljšati zdravje in zmanjšati neenakosti v zdravju

Izboljšati vodenje in participativno upravljanje za zdravje

Zdravje 2020: štiri skupne prioritete za zdravje

Vlaganje v zdravje skozi vsa življenjska obdobja in opolnomočenje ljudi

Nasloviti ključne zdravstvene izzive v Evropi: KNB in nalezljive bolezni

Krepiti zdravstvene sisteme osredotočene na uporabnika, kapacitete javnega zdravja, spremljanje in sisteme hitrih odzivov na grožnje zdravju

Razvijati odzivne skupnosti in podporna okolja

OECD poziv k enakosti pri staranju

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ZDRAVJE

Agenda 2030

Programska izhodišča za zmanjševanje neenakosti

- Strategija razvoja Slovenije do 2030
- Strategija dolgožive družbe
- Nacionalni plan zdravstvenega varstva 2016 -2025
- Nacionalni plan socialnega varstva 2030 -2020
- Operativni program 2014 -2020
 - Nadgradnja preventivnih programov
 - Dvig zdravstvene pismenosti
 - Mobilne enote na področju prepovedanih drog
 - Zmanjševanje tvegane in škodljivega pitja alkohola
 - Uspešno vključevanje Romov v okolje- zdrav življenjski slog
 - Skupnostne storitve dolgotrajne oskrbe

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ZDRAVJE

Kaj lahko naredimo v skupnosti?

Kaj lahko naredimo v javnem zdravju?

Kaj lahko naredimo v primarnem zdravstvenem varstvu?

Kaj lahko naredimo **SKUPAJ?**

